

WILCO

DE ZWARTE

weekblad voor het
grommend hart van nederl

tweede jaargang **nr.**

hfl. 1,- voor

mosterd voor de maalti

solidariteitsdiskuz

guerilla in franco

dellas in de

LOSSE VERKOOP

f1 per nummer
Leiden: Alarm, Manifest, Wereldwinkel, PSP
Delft: DADM, Wereldwinkel
Den Haag: Ruward, De Rooie Hond, Trix, De Grootte Leegte
Koffiehuis Blau, Madam Mikmak, De Pisang, kraakkafe's
Utrecht: De Rooie Rat
Amsterdam: Fort van Sjakoo
Arnhem: De Rooie Arnhemmer
Enschede: De Zwarte Bladzijde
Groningen: Slagerzicht
& op nog meer plaatsen??
ABO'S:
f10 per kwartaal (13 weken) voor Den Haag, Leiden, Boskoop, Gouda en alle andere plaatsen met eigen bezorgersters
f25 per kwartaal voor postabo's
POLITIEKE GEVANGENEN:
gratis

BETALINGEN:

Postgiro 3442401
tnv. De Zwarte, Leiden

BEZORGING:

Klachten over de bezorging cq versturing kun je deponeren in postbus 10233 Den Haag.
Redaktie en administratie zijn iedere donderdag te bereiken van 10 tot 17 uur op tel. 070-892098.

KOPY:

kun je behalve in de postbus ook kwijt bij:

Delft: DADM
Ezelsveldlaan 37
Den Haag: De Bijstand
Buitennom 213

Leiden: Alarm
Korte Mare 24

Boskoop: drukkerij 'Makula'
Nieuwstraat 26

Gouda: Eethuis 'De Trog'
Crabethstraat 8

REDAKTIEADRES:

Postbus 10233, Den Haag

DRUKKER:

De Bijstand
Buitennom 213
Den Haag
tel. 070-892098

VERANTWOORDING:

De samenstellers voelen zich niet zonder meer verantwoordelijk voor ieder artikel.

Woensdag 6 februari a.s. is er een bijeenkomst van mensen en groepen die zich actief bezighouden met kraken, jongerenhuisvesting, woongroepen, kortom met huisvesting in Den Haag. De bijeenkomst is een soort heroprichtingsvergadering van het comité jongerenhuisvesting, op een wat bredere leest geschoeid. Op de agenda staan:
- huisvesting van woongroepen ;
- voordeurdelerskorting
- kraaksprekuren ;
- leegstandslijst ;
- huisvesting van jongeren onder de 18 en de voorbereiding van een pandenoverleg voor de Haagse woon-werkpanden. Aktieve mensen zijn welkom om 20 uur boven kraakkafé 'Het Brullende Breekijzer', Lutherse Burgwal 1.

FUCK THE POPE, PART TWO

(Haiku-trioetje)

hij licht de hand met
het pauselijk celibaat
want wippen doet-ie

zoenen met beton
seks onder de vliegtuigtrap
in onfeilbaarheid

in de lente groeit
op ongehuwde startbaan
een piepjong pausje

NEGEN MAANDEN

In de vorige Zwarte stond, dat in de vorige Zwarte (en dat is dus uiteindelijk in nummer 14) een bericht had gestaan van een oppakaxie in Delft, die dus een staartje kreeg; want alsnog werden beide totaalweigeraars toch nog opgepakt. Maar wel op een zeer verschillende manier.

'Hé, Walter'.....

Bart van den Hoogenhof meldde zich bij de paxus en natuurlijk stond zijn adres voor de komende 9 maanden direkt in de Zwarte.

Eigenlijk werd de meeste aandacht in dat stukje besteed aan de meer dan lulige manier, waarop Walter werd vastgenomen. Maar op het moment dat de Zwarte in druk ging, was zijn toekomstig adres nog niet bekend. Hier volgt het:

WALTER HENSEN,
HvB. Noordsingel 115
3035 EM Rotterdam

Zij, Walter en Bart zitten dus op het zelfde adres en wachten op post van j o u !

SUCCESS-TORY

in delft
SQUATTING CONTINUES

Dellas afl. 63

Tijd: zondag
Decor: kanaalweg 4b

K 4b is rustiek gelegen, aan de voorkant de Vliet, aan de achterkant een botanische tuin, aan de zijkant TTC (technisch tentoonstellings centrum). K 4b is in bezit van de T.H. Delft.

Spelersters: de nieuwe bewonersters en hun vriend(-inn)en.

Tegenspelers: TH personeel, bij opkomen voor te stellen. "Onafhankelijk" scheidsrechter: de heer Thijsse (hulp-officier v. j.)

1^e bedrijf, 's morgens Een paar dagen na de mislukte kraak in de binnenstad draven onze vriend(-inn)en op voor een nieuw pand. Kanaalweg 4b; dit pand staat op de nominatie om afgestoten te worden. Binnen enkele jaren wil de TH er van af. Aanvankelijk scheen het dan ook dat het tot die tijd ongebruikt zou blijven.

De kraak zelf ging soepel. De cv stond nog aan toen we binnen kwamen. De temperatuur was boven de 25°C (belachelijk voor een leegstand pand). Maar binnen bleken er drie doorgangen te zijn naar het TTC, één doorgang bleek zelfs open te zijn. Beneden stonden nog een aantal oude zonnewijzers. Dit maakte ons wat zenuwachtig...na onze ervaring van vorige week (zwarte nr.15). Snel werden de deuren gebarricadeerd en wij konden alleen maar afwachten wat de dag ons zou brengen.

D O E K

2e bedrijf, 's middags Een norske politie-patrouille komt op en zegt voor het weg rijden, "U hoort nog wel van ons".

Bewakingsdienst komt op en verdwijnt weer (kiest snel het hazepad).

Een beheerder komt op. Hij wil zijn zonnewijzers terug met de kamers waar ze in staan want die worden nog gebruikt. Goed. De barrikade wordt een deur verder op gezet. Na enig cynisme gaat hij vrolijk weg. (Hij zou moeten verhuizen maar omdat 4b nu bewoond is, gaat het wellicht niet door.)

Hij blij.

Iemand van de gebouwendienst komt op. Deze heeft een vriendelijk doch dringend verzoek om te vertrekken. Wij gaan niet in op dat verzoek ("ja dahag"). En ook hij verdwijnt weer van het toneel.

Even later komt hij terug met twee leden van het college van bestuur van de TH (voortaan CvB), waaronder ex min. Zeevalking (je weet wel, die van Amelisweerd) en de heer Thijsse de hulp-OvJ met een agent. Op de achtergrond staat een stillewagen en een hondewagen.

Eindeloze discussies volgen tussen spelersters en tegenspelers.

Zeevalking beweert dat de TTC moet uitbreiden en ons pand nodig heeft. Ze zouden net deze week beginnen met de verbouwing en de schilders zouden al klaar staan. Echt hard kan hij dat niet maken. Er waren alleen mondelinge afspraken. Naarmate de discussie vordert spreekt hij zichzelf nog een paar keer tegen.

twee tegenspelers
Zeevalking en Thijsse

uiteindelijk besluit de hulp-OvJ niet tot ontruiming over te gaan. Althans vandaag niet, als er tenminste afgesproken kan worden dat er de volgende dag overlegt wordt met de TH. Dit om alle feiten nog eens op een rijtje te zetten (...). Woonrecht krijgen we nog niet.

D O E K

3^e bedrijf, 's maandags decor, een kantoorkamer er-gens op de TH.

's Morgens komt er iets meer duidelijkheid. Een bezoek bij het hoofd van de gebouwendienst levert het volgende op:

Het TTC moet in ons huis worden gevestigd en de ruimte die dan vrij komt moet opgeknapt worden voor een afdeling van Rijkswaterstaat. Met Rijkswaterstaat is echter nog geen kontrakt getekend en er zijn ook nog geen offertes van aannemers voor de verbouwing. Er zijn alleen maar mondelinge afspraken en een handgeschreven begroting.

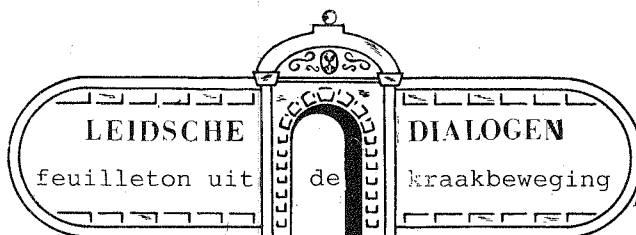
Wij vertellen dat wij een justitiele ontruiming niet meer zien zitten. Het pand is al twee dagen bewoond en de toekomstige bestemming is nog steeds vaag.

TURN PAGE

het decor

VERVOLG DELFT

Het hoofd gebouwendienst antwoord hierop dat-ie waarschijnlijk toch ontruiming zal aanvragen, maar vandaar niet meer, want het is al vier uur en hij is tenslotte niet alleen verantwoordelijk. Affijn, er worden spiralen gehaald en we maken plannen om ons pand te verdedigen; dit na de gebruikelijke (niet geheel onvruchtbare) discussies tussen de heffoos en de softies.

D O E K

4^e bedrijf, 's dinsdags decor, K 4b

's Morgens zijn er veel vriend(inn)en in huis tegen de verwachte ontruiming. Edoch wat blijkt, mijnheer van de gebouwendienst stuurt de kwestie door naar het CvB "want", zo zegt hij "we kunnen geen onverhoeds beslissingen nemen". Het zal waarschijnlijk op een kort geding uitdraaien.

's Middags krijgen we van de hulp-OvJ nog steeds geen woonrecht, alhoewel hij een justitiele ontruiming niet meer zo gauw ziet gebeuren. Dat is hem geraden ook. Onze vriend(inn)en kunnen nu weer af gaan.

D O E K

5^e bedrijf, 's woensdags

Er is nog steeds niets gebeurt. Het contact met de TH is verbroken en wij weten niet meer met wie we contact op moeten nemen. Voorlopig komt er geen ontruiming, tenzij de deurwaarder morgen al voor de deur staat.

Wij zijn ondertussen verhuisd. De katten lopen ook al rond in hun nieuwe onderkomen. Morgen gaan we weer proberen om het CvB en de politie aan de praat te krijgen, want veel is er nog niet duidelijk.

O P E N E I N D

Confused? You won't be after next weeks episode of...

In de vorige aflevering van dit feuilleton, verschenen in de Zwarte n.15, werd de hoop uitgesproken dat we in dit nummer het antwoord van Mostert op de vragen, gesteld in onze brief d.d.20-1-85, zouden kunnen afdrucken. Welnu, hier istie dan.

Geachte beweging,

Het noemen van een verkeerd jaartal heeft U tot mijn spijt in verwarving gebracht. Gelukkig opent U regelmatig Uw brievenbus, zodat het misverstand snel uit de wereld was.

Uw vragen rond het doel van het gesprek over de laatste kraakgevallen in Leiden, verbazen mij.

In de begrotingsbehandeling van de commissie ABA bleek door de inbreng van het PSP-raadslid De la Mar, dat het een goede zaak zou zijn de in de kraaknotitie vastgelegde beleidsafspraken te toetsen aan die kraak-acties, waarbij de politie naar Uw mening onjuist zou hebben opgetreden.

Ik heb toen voorgesteld dit in een direct contact met U te doen. Met het gesprek hoop ik te bereiken, dat de overwegingen bij U bekend worden.

Het aantal deelnemers aan de ontmoeting vind ik niet belangrijk, dat laat ik graag aan U over.

Het gesprek zou in een gemeentegebouw kunnen plaatsvinden.

In Uw brief spreekt U over bijlagen. Die heb ik echter niet aangetroffen.

Te Uwer geruststelling: ik had het artikel reeds gelezen.

Het was één van de redenen waarom ik persoonlijk naar Uw pand kwam.

U kondigde nl. aan dat Uw telefoon niet kapot zou zijn.

De politiekopstap van politie,

H. Mostert,
Commissaris van politie.

Zwarte n.15
blz. 5

Ter verduidelijking van deze brief het volgende.

De commissievergadering ABA waar Mostert op doelt vond plaats op 13 november 1984. Tijdens die commissievergadering wordt door het PSP-raads lid Hans de la Mar gesteld dat: "het beleid van politie en justitie ten opzichte van krakers de laatste maanden verhard is. De politie treedt anders op dan zij volgens de notitie van de burgemeester betreffende het politieoptreden bij kraakacties (bijgestelde versie) zou behoren te doen". Vervolgens geeft Hans enkele voorbeelden van politieoptreden bij kraakacties, die deze opvatting ondersteunen. Hij eindigt als volgt: "Mijn conclusie is dat de politie langzamerhand een anti-krakershouding ontwikkelt. Er wordt alleen geluisterd naar verklaringen van de eigenaar. De politie heeft de beleidsvrijheid niet per definitie vóór de eigenaar te kiezen".

Deze kritiek op het beleid wordt niet gedeeld door de voorzitter van de vergadering Burgemeester Goekoop. Hij vindt dat er geen sprake is van een ander standpunt tov krakers dan vroeger. Naar zijn mening houdt de politie de kraaknotitie aan.

Het PSP-raads lid vindt dit antwoord onvoldoende en zegt dat hij beter naar huis kan gaan.

Commissaris Mostert vertelt dan dat hem al herhaalde malen vanuit de kraakwereld gezegd is dat de politie zich anders opstelt dan een aantal

maanden geleden, Hij deed toen het voorstel de genoemde voorbeelden na te lopen in een gesprek met de kraakbeweging. "Die afspraak wil ik nog steeds maken. Ik ben namelijk van mening dat de genoemde voorbeelden moeten worden aangevuld met andere, waar het naar mijn mening konform de notitie is gegaan. Het noemen van voorbeelden kan verhelderend werken, maar dan moeten alle voorbeelden ter tafel komen. Interpreteren alleen naar enkele voorbeelden, (.....), vind ik gevaarlijk".

Hans de la Mar vraagt aan de politie bij de behandeling van de kraaknota voorbeelden te geven waarbij het volgens haar anders ging.

Goekoop heeft het dan over de ontruiming van de Breestraat, waarbij hij de krakers duidelijk het beleid heeft uiteengezet.

Hoofdcommissaris Van Voorden vindt klaarblijkelijk dat Hans teveel zeurt en vraagt waarom hij niet ingaat op de suggestie van Mostert.

Hans: "U bedoelt het gesprek met de kraakbeweging? Ik zit hier namens de PPR en de PSP en niet namens de kraakbeweging. Als de politie een gesprek wil met de kraakbeweging, dan is dat een zaak tussen de politie en de kraakbeweging en niet tussen mij en de politie".

Van Voorden: "Ik dacht dat U in de Breestraat in een kraakpand zat. Maar dan vergis ik mij natuurlijk".

Hans: "Ik was daar namens 2 partijen als waarnemer, maar ik vertegenwoordig niet de kraakbeweging".

Goekoop: "Ik moet dus begrijpen dat de kraakbeweging vindt dat de houding van de politie tegenover haar aanzienlijk verhard is".

Hans: "Het interesseert mij niet wat de kraakbeweging vindt of niet, maar ik heb die vraag gesteld".

Goekoop: "De suggestie van de politie is met de kraakbeweging te gaan praten over alles wat er in de laatste jaren heeft plaatsgevonden. Ik stel voor, dat de politie dan ook haar voorbeelden meeneemt. Wij kunnen het nog eens in de commissie brengen". De discussie wordt dan op taktiese wijze beëindigd door Mostert. Hij noemt nog even een voorbeeld van zijn vriendschap voor de kraakbeweging en besluit zijn betoog met de historische woorden:

"Ik vind het voorstel van de burgemeester dat wij rapporteren aan de commissie wat het resultaat van het gesprek is, prima. Ik vind dat wij het doelmatig moeten aanpakken".

Volgende week een nieuwe aflevering van dit spannende vervolgverhaal.

GUERRILLA in FRANCE

De Franse "volksfrontregering" wil van de klassenstrijd niets meer weten. Eerst verwisselde men de barricades voor de harde oppositiebanken en enige tijd geleden is men zelfs op de zachtere ministerzetels overgegaan.

Zowel het sleutelwoord "geschiedenis" als de laatste militante aanslagen in Frankrijk moet maken dat ik weer aan de guerrilla in Frankrijk moet denken. Gewapende strijd in Frankrijk ; bestaat dat?

Teleurgesteld door de verschillende houding van de linkse Fransen, "de Stalinisten die pretenderen het monopolie te hebben over de vertegenwoordiging van de arbeiders, maar ze slechts aan de staat ketenden" (geciteerd uit Gangsters of revolutionairen"; MIL 1973) werd in 1974 uit de resten van de MIL en met nog wat anderen de GARL opgericht, wat staat voor Groupe Armée Revolutionaire Internationaliste. Tot deze groep behoorde ook Jean-Marc Rouillon, voormalig lid van de MIL en tegenwoordig gezocht als "chef" van de Action Directe. Der Garl werd bekend door acties tegen Franco-Spanje, zoals de ontvoering van de bankier Suarez, het opblazen van de hoofdleiding tussen Spanje en Frankrijk en bankovervallen. Eind 1974 werden de meest bekende leden van GARI gearresteerd. Jean Marc Rouillon was een van hen. In november 1977 werd hij op proef vrijgelaten, maar wordt in maart 1978 opnieuw gearresteerd in verband met een wapenvondst van de groep NAPAP (bepapende proletarische cellen voor de volksautonomie). Ook andere voormalige GARI-leden liepen elkaar in de groep weer tegen het lijf, die zijn oorsprong onder de Maoïsten heeft, die in 1972 gezworen hadden hun kameraad PO te wreken, nadat deze door een bewaker van de Renault-Billancourt autofabrieken doodgeschoten was. Op 23 maart 1977 wordt deze bewaker, JAT, doodgeschoten. In een verklaring eist de NAPAP de verantwoordelijkheid op.

Er volgt een serie aanslagen op de Renaultfabrieken en een werkgeversbureau. Eind 1978 zijn er meerdere NAPAP-leden gearresteerd, waaronder weer Rouillon. Vanaf 1979 trekt dan weer een nieuwe organisatie de aandacht. Action Directe. Hun acties richten zich enerzijds tegen instanties die zich bezighouden met het bouwen van atoomcentrales, bijzonder berichte politiebureaus en computercentra zoals in Toulouse, anderzijds dienen ze ertoe de "solidariteitskas" te vullen, waaruit hoofdzakelijk politieke vluchtelingen ondersteund worden.

In 1981 kregen de gevangenen leden van AD amnestie, wat voorafgegaan werd door enige spektakulaire acties, zoals bijv. de stormaanval op het duurste en elegantste eetlokaal van Parijs, de "Tour d'Argent". Tot zover de geschiedenis. We zetten onze observatie voort en richten onze schijnwerpers op de Franse pers.

In de nacht van de 14e op de 15e juli 1984 deed een springstofexplosie het Franse ministerie van industrie op zijn grondvesten trillen. Op de dag daarvoor werd een gelijksoortige aanslag op het ministerie van Marine gepleegd. Nog dezelfde avond werd de verantwoordelijkheid opgeëist door een organisatie, die de mooie naam Action Directe droeg. De officiële staatsorganen, die dol zijn op snelle konklusies maakten direkt bekend wat volgens hun de reden was geweest van de knallen. Ze legden het verband tussen de aanslagen en het indienen van een aanklacht tegen drie vermoedelijke leden van AD op vrijdagochtend. Ze worden verdacht van de moord op twee agenten in mei 1983, en moeten zich bovendien verantwoorden voor het illegaal wapenbezit en het vervalsen van documenten. De beide beampten werden in mei 1983 op straat neergeschoten, toen ze de paspoorten van twee verdachte mannen wilden controleren.

Voordat we echter overgaan op de mening van de Franse pers over AD, nemen we onze geschiedenisboekjes voor ons en slaan open bij de roots van AD.

ANARCHOSYNDIKALISTIESE WORTELS

Rond 1970 ontstond de MIL groep (de Mouvement Ibérique de Liberation) als antifascistische gevechtsgroep tegen Franco's regime. De leden waren hoofdzakelijk anarchistische arbeiders uit Barcelona, maar ook politieke emigranten die in Frankrijk woonden. Beïnvloed door mei 1968, uitgaand van de traditionele anarchistische ideeën uit Katalonië, en verrijkt door de ideeën van het radencommunisme werd deze groep gevormd. Ook in andere metropolen ontstonden dergelijke groepen. Ze waren theoretisch op de publikaties van de Tupamaros, de Black Panthers en andere stadsguerillagroepen gebaseerd. In de MIL was de anarchistische basis het hoofdelement, in tegenstelling tot wat bijvoorbeeld in de RAF het geval was. In de drie jaar van zijn bestaan, voerde de MIL niet alleen bezettingen, bewapende onteigeningen en aanslagen uit, maar zette ook een "bibliotheek van de arbeidersklasse" op, dievertaalde en zelf geschreven werken uitgaf. In 1973, na de arrestatie van enige leidende groepleden, waaronder Puis Antich, en hun terechtstelling aan de wurgpaal in 1974, werd de groep officieel opgeheven. Daarvoor had men een grootse campagne in Frankrijk en de BRD gehouden om de veroordeelden te redden.

ALL YOU NEED

Het is duidelijk dat degenen die een mening over onderwerpen als de AD hebben in twee kampen onder te brengen zijn. De zogenaamde linksgerichte pers ziet in AD een klein groepje dat zichzelf in politiek opzicht al lang overleerd heeft.

Wat in geen enkele analyse over het hoofd gezien mag worden is het gevaar door alles wat rechts is als boeman gebruikt te worden. Hierover schrijft de krant LIBERATION op 16 juli 1984 na de drie aanslagen:

"Wat blijft is het uitbuiten van het fenomeen AD door rechts en extreem rechts, die zelfs zover gaan de socialistische of enige socialistische of enige socialistische ervan te beschuldigen AD te dekken en te helpen, omdat deze groep in 1981 na de verkiezing van Mitterand vrijgelaten werd. En of ze willen of niet, de leden van AD die "individuele" onteigeningen door bankovervallen of bomaanslagen uitvoeren, zijn al door hun eigen strategie achterhaald en staan op het punt erdoor verslonden te worden".

Tegelijkertijd maakt de krant natuurlijk melding van agentsprovocateurs. Nou, zeer geerde lezers, komt jullie dat niet verdomd bekend voor? Lijkt dat niet achtelijk veel op het HIER en NU in de BRD? Maar goed, laten we eerst wat verder gaan, voor de oplossing bekend wordt.

Rechts ziet AD bezig het "Europa van het Terrorisme" op te bouwen. Als bewijsstuk worden de verbanden met de RAF, de Rode Brigades en de Palestijnen genoemd. Nou, zijn jullie er al achter? NOg steeds niet? Nou dan. Ook in Frankrijk is er een wakkere kommissares, Niert Rebmann, Genthial, held van de Franse nationale veiligheid. En deze held heeft ook een speciale groep, die de welklinkende naam "Brigade Criminelle" draagt. De wetenschappelijke stem mag in het zangkoor van de bezwering niet ontbreken.

Tenor is hier Professor Xavier Raufner die de AD in zijn in 1982 verschenen werk volgens

het Raf breipatroon beschrijft. Natuurlijk ontbreekt bij alle wetenschappelijke grondigheid de aanwijzing niet, dat AD over een hoogontwikkeld logistiek apparaat en enorme materiaalreserves zou kunnen beschikken en derhalve een professionele communistische gevechtsgroep zou zijn, waarvoor men op moet passen. Je kan de jachthoorn bij wijze van spreke in Frankrijk horen. Natuurlijk is het in dit soort gevallen altijd interessant om diegenen die zulke verschikkelijke dingen gedaan hebben en er vast wel mee door zullen gaan eens aan het woord te laten komen.

WE PROUDLY PRESENT; ACTION DIRECTE !

AD beschouwd zichzelf als een kommunistisch projekt in de geschiedenis van de proletarische strijd tegen de kapitalistische uitbuiting en de onderdrukking.

"AD ontstaat in de loop van de tweede fase van de Westeuropese guerilla. De eerste fase begint met de Heidelbergactie van de RAF, met het ontstaan van de noodzaak en de mogelijkheid van de bewapende revolutionaire strijd.

De tweede fase is gekenmerkt met de acties Schleyer/Morox. In de tweede fase ontstaat in vroege herfst van 1978 AD".

Gewapend anti-imperialisme met imperialistische doelwitten dus. Een concreet uitgevoerde actie was de bom in het "Atlantische Instituut voor Internationale Zaken" op 11 juli 1984. Een fragment uit de persverklaring van het uitvoerende kommando luidt: "We hebben het Atlantisch Instituut in Frankrijk aangevallen, cel van de reflectie en propaganda der imperialistische articulatie". Het papier is ondertekend met "UNITE COBATTANTE CIRO RAZZATE AD".

Ciro Rizzato is een Italiaanse kameraad die op 14 oktober 1983 in Parijs bij een bankoverval door de zwijnen doodgeschoten werd. Met een forse knal gaat de volgende dag het in aanbouw zijnde ministerie van industrie gedeeltelijk de lucht in. Weer stelt AD zich verantwoordelijk. Maar dat is nog niet alles, want er volgen aanslagen op de vertegenwoordiging van de ESA (Europees Ruimte Agentuur) en het onderzoeks- en programmeringsbureau van het ministerie van defensie.

Een belangrijk citaat uit deze lawaaierige periode gaat over een frustratie van de vorige beweging:

"Het is voor AD heel moeilijk geweest de grenzen van de vroegere ervaring te overschrijden, omdat de revolutionaire beweging geen geloof meer had in de vorming van een werkelijk revolutionaire pool".

LIBERALLAMAS MADE IN FRANCE

Enige zijnen willen we ook nog aan de liberaal-groen-gewat-teerd links wijden. Dat schijnt zich weer eens aan de liberalen te oriënteren. Want de reacties zijn van hulpeloos zwijgen tot duidelijk gedistantieerd. Als voorbeeld hiervan kan LIBETATIN genoemd worden. Kommentaren over aanslagen lopen er meestal op uit dat medegedeeld wordt dat het om de woedende klappen van vertwijfelden gaat. Katharina de Fries denkt hierover dat, wanneer solidariteit ontstaat, deze eerder moreel als politiek getint is.

In het beste geval waren oude vriendschappen aanleiding voor minimale sympathie:

"Dit link, dat eens opgestapt is om met elke vorm van traditie te breken, merkt dat het achterhaald wordt door wat het eens bevocht: de starheid van het denken. De "slimmerds" hebben zich teruggetrokken en de laatsten bijten de honden"

Of Katherina de Fries daarmee ook doelt op de mensen die in augustus 1982 hun breken met de beweging over een radiozender bekend maakten, weet ik niet. In elk geval stapte een deel van de beweging uit AD. Jean Marc Rouillion, een van

de oprichters van AD, kleindeerde indertijd in een gesprek met LIBERATION dit zichzelf opheffen van de groep.

In het communique van de afgeslitsten staat oa: We laten de resten van AD aan degene die er gebruik van willen maken. De strijd tegen het kapitaal wordt aan de basis aan alle fronten van de sociale oorlog gevoerd", Hierover zei Rouillion:

"Binnen AD bestaan er drie tendenzen en geen enkele daarvan heeft op de eerst augustus tot een opheffing kunnen leiden. Er bestaat dus geen opheffing. De mensen die het nu over een splitsing hebben", zo preciseerde hij, "zijn kameraden die ons verlaten hebben zonder hun politieke opstelling toe te lichten en die nu proberen van hun opstappen gebruik te maken. Ze hebben niets meer met AD te maken, noch met ondersteuningscomité's, noq met de militaire groepen."

Wel, om een eindoordeel te kunnen vellen is het zeker noq te vroeg. Een klein groepje, op de bres voor grote ideeën?

Misschien bestaat er wel geen eenduidig antwoord, wanneer linkse mensen in ons land, versterkt met onze militante en bewapende beweging een discussie aangaan in de richting die altijd begripen van solidariteit en het bekennen van angst zonder verraad bevat?

Maar daarmee is de kous noq lang niet af voor deze optimisten, want voor hun is er geen grens aan de revolutionaire initiatieven. Omdat we nu toch met schriftelijk vastgelegde teksten bezig zijn, willen we niet nalaten op de brochure van AD te wijzen. Deze gaat over het de continuïteit van het kommunistische projekt, opstellebn over de internationale strijd, oorlog en restrukturering en allerlei na aanslagen gegeven verklaringen. Bovendien zijn er noq kleinere bijdragen over het gevanqenisfront en Longwy (staalstaking). In elk geval moet kritisch opgemerkt worden dat de vertaler en drukker er met de pet naar gegooid hebben. Ook willen we niet verzwijgen dat om de andere zin het woord "Proletariaat" genoemd wordt. Dat even terzijde. In elk geval zal de welgezinde lezer toch minstens voor een jaar filosofie aan de universiteit nodig hebben om de hoogstandjes van AD een beetje te kunnen volgen. AD is duidelijk ook taalkundig door de RAF beïnvloed.

den haag

Sosjale Joenit
(aktie, hulp & infocentrum voor jongeren in krisissituaties)
Juff Idastraat 10, tel: 655930

Meidenwegloophuis, tel: 463832

Vrouwenhuis
Anna Palownastraat 35

Hulpverlening verkrachte vrouwen
wo 19.30-22.30 & vr 9.30-12.30
tel: 540264

Vrouwenkafee Madam Mikmak
Piet Heinstraat 105

Boekhandel 'de Grote Leegte'
Buitenom 216
- do t/m vr 13 - 18 uur
za 13 - 15 uur

Vrouwenboekhandel 'Trix'
Prinsestraat 122

Boekhandel 'de Rooie Hond'
W.de Withstraat 35, tel: 648861

Kraakspreekuur 'Oude Centrum'
za 'de Grote Leegte'

Algemene Kraakinfo, wo 19-20 uur
Lutherse Burgwal 1

Alarmlijn
(Ontruimingen, knokploegen & aktie)
tel: 603062

Jongerenbeweging
W.de Withstraat 45, tel: 461616

OVB
(Onafhankelijke vakbond)
Vissershavenstraat 41, tel: 502706

Kraakkroeg 'Brullend Breekijzer'
wo t/m zo vanaf 22 uur
Lutherse Burgwal 1

Trefcentrum 'Feniks'
(voor flikkers & potten)
Prinsegracht 10

kraakkafé De Blancke Top der D.
Geest 57
open: wo l/m zo.avond 23.00 uur

Koffie(& eet)huis 'Blau'
wo t/m zo 16-20 uur
Buitenom 216

Dienstweigerspreekuur (VD)
wo 20-22 uur, Juff Idastraat 10

Meldpunt Fascisme & Diskriminatie
Wetswinkel, tel: 882259

Haags Initiatief tegen Rafasdis
tel: 468810 (overdag)
604402 ('s avonds)

Emmaus Rommelmarkt
Prinsegracht 36
do 19-21 uur, za 10-13 uur
(opbrengst voor groepen hier en in andere onderdrukte gebieden)

boskoop

Boekhandel 'De Vijfde Kolone'
Is opgeheven (voorlopig)

Boskoops Anti Fascisme Komitee
Postbus 141

leidschendam

Leidschendam's Initiatief tegen
Racisme, Fascisme & Diskriminatie
Postbus 89

leiden

Infowinkel Alarm
Korte Mare 24
ma t/m do 14-18 uur

Feministische boekhandel Gaia
P.Kerkchoorsteeg 1, tel:143684

Boekwinkel 'Manifest'
Hl.Kerkgracht 4, tel:125691

Kraakspreekuur
Koppenhinksteeg 2 (KWJ)
di-avond 17-18 uur, tel:121139

Vaoli / KWJ
Koppenhinksteeg 2, tel:121139

OVB (Onafhankelijke vakbond)
Joubertstraat 19, tel:140502

JAC
Noordeinde 2, tel:126051

Wegloophuis
Lange brug 18

de Klos (+zondagmiddagcafé)
Zandstr.10, tel:213758

LWH (homo/lesb.werkgr.)
Caeciliastraat 18, tel:146198

Vrouwen i.d.Bijstand
p/a 't spoortje
Bernhardkade 40, tel.142505

gouda

Informatieburo Dienstweigerig
Sociëteit "De Gonz", Jeruzalemstr.
(elke 1ste ma van de maand) 11

Wereldwinkel, Raam 222
do 19-21 uur, vr 14-17 uur,
za 10-17 uur

Jongerenbeweging
Burg. Martenssingel 94
tel 01820 - 21213

delft

Vrouwenhuis
Molslaan 46, tel:126511
di-avond vrouwenkafee

Vrouwenradio 102 Mhz
di-avond 19-20 uur
(NB. niet op de kabel!)

Blijf van m'n lijf
postbus 3267, tel:124501

vrouwen tegen seks.geweld
postbus: 3293

muurkrant
postbus: 3218

boekhandel DADAM
ezelveldlaan 37
wo t/m za 13-17 uur

Kraakspreekuur
in DADAM, als die open is

Antimilitaristies buro
postbus 1392

zoetermeer

Huisvestingspreekuur KJH
di-avond 19-20 uur
Julianalaan 21, tel: 165500

EHBO (Eerste Hulp Bij Oproepen)
dienstweigeren, a-militarisme
do-avond vanaf 20 uur
Julianalaan 21, tel: 165500

Tabu, meidenkafee
do-avond vanaf 20 uur
Dorpsstraat 36

ZAF, Z'meerse anti fascistien
Postbus 655

SOLIDARITEIT WAARMEE??

DEEL 1: NICARAGUA

Een kritische
beschouwing
van
de revolutie
in Nicaragua
en de
sympathie
daarvoor
hier*****

Het zijn niet alleen de dagbladen, die keer op keer iets uit dit voor ons zo sympathiek land weten te berichten. Ook de week- en maandbladen geven lange beschouwingen over wat er zo allemaal in Nicaragua aan verandering onderhavig is. Want uit iedere revolutie kunnen en moeten we leren, "wat ons te wachten staat" of "wat ons te doen staat". Het dagelijkse nieuws beschrijft heel uitputtend de reacties van het buitenland op de nieuwe machthebbers in Managua. Voorop natuurlijk de vs. die zelf wil bepalen wat er in haar voortuin groeit. Maar ook Nederland voelt wel wat voor een volkstuintje en rommelt wat met exportkredieten. En iedere recht geaarde kruidenier zal bevestigen, dat je inderdaad de hoeveelheid kunstmest zorgvuldig moet afmeten. Anders zou het slechts het onkruid welig doen tieren. De periodieken houden zich vooral bezig met de effectieve verandering

die de revolutie te weeg brengt, met name voor de bevolking van het land. En hierbij is het opvallend dat 'linkse' tijdschriften meestal als spreekbuis voor de leiders van de revolutie fungeren. Zij maken veel ophef over plannen en wensen van de leiders, ieder optreden en ieder woord van Ortega geldt als grootse daad van verzet enz. Heel erg zelden zijn er kritiese kantekeningen te vernemen vanuit die hoek. Want ook het marxisme heeft haar dogmas en ook het socialisme verwisselt solidariteit met autoriteit. Het ASSW heeft kort geleden een brochure uitgebracht met als titel "Nicaragua - gemiste kans op vrijheid", bestaande uit een verzameling anarchistiese artikels over de ontwikkeling in het land met de jongste revolutionaire geschiedenis. Hieruit het volgende stuk, geschreven door Jaap van Laan.

SOLIDARITEIT WAARMEE??

In derde wereldlanden spelen anarchistiese bewegingen nauwelijks een rol in de nationalistiese bevrijdingsbewegingen. Teleurstellend, maar een realiteit. In het volgende gaan we in op de sandinistiese staatsvorming en op de tweeslachtige houding die door veel libertairen wordt ingenomen tegenover deze ontwikkelingen. Het is duidelijk, dat het sandinistiese regime in Nicaragua een vooruitgang betekent t.o.v. de diktatuur van Somoza. Een vooruitgang in de zin van een rechtvaardiger verdeling van de weinig beschikbaren middelen. Ook staat Nicaragua sterk onder druk, militair en ekonomies, met name van Amerika.

Veel van de artikelen die in de linkse pers te lezen zijn over de ontwikkelingen in Nicaragua (bijv. in De Vrije, Bluf! en andere min of meer antiautoritaire bladen) geven echter een nogal optimisties beeld van de situatie aldaar, benadrukken de buitenlandse druk en rechtvaardigen hiermee bedenkelijke ontwikkelingen, (Bijv. in Antimilitaristies Tijdschrift-1983/nr.4, waarin zonder veel commentaar de griezelige militariseren van Nicaragua geschetst wordt na een bespreking van de contrarevolutionaire druk). Het is vanzelfsprekend hoopgevendder een optimisties beeld te geven van je reisindrukken, vooral omdat het in je eigen land niet meer zo lukt met veranderingen, maar de meeste artikelen geven niet meer dan reisindrukken en praten ontwikkelingen goed die ni eigen land onacceptabel gevonden worden. Misschien is het allemaal wel te ver van ons bed om goed geïnformeerd te raken, maar ook andere motiven spelen een rol.

Het belangrijkste motief lijkt, dat kritiek uitgelegd wordt als steun aan rechts. In het theater van de internationale politiek is geen plaats voor ideeën van mensen die niet bij een van de machtsblokken horen. Illustratief in dit verband is het citaat uit de inleiding van de redactie van De Vrije bij het uitstekend gedocumenteerde kritiese artikel van Han Kuysten over de problemen tussen Sandinisten en Miskito-indianen. 'Mede verontrust door de geruchten van de laatste tijd over genocide onder indianen door de sandinisten en bang om mee te huilen met de wolven in het rechtse bos hebben we

een interview gehad met Jannie en Wim van het Nicaraguakomitee in Utrecht'. (in dit interview wordt Han Kuystens artikel overigens niet weerlegd)

Het lijkt me een misvatting dat kritiek op het Nicaragua van de

Sandinisten steun voor het rechtse kamp betekent. Steun aan Solidarnosc in Polen of aan Russiese dissidenten, die ook door rechtse kranten wordt gegeven, is niet automatisch steun voor de Amerikaanse politiek. Libertairen steunen Solidarnosc omdat een zelfstandige arbeidersbeweging zonder binding aan partij of staat, onze steun verdient. Niet omdat Pools nationalisme een verzwakking van Rusland betekent. Pro-Amerikaanse kranten vallen Nicaragua aan omdat de Sandinisten afbreuk doen aan de kracht van het Amerikaanse blok, een bedreiging zijn voor de uitbuiting van Midden- en Zuid-Amerika door de multinationals of omdat de revolutie geëxporteerd dreigt te worden en het bewind marxisties zou zijn. M.i. verdient Nicaragua steun in zoverre dat het een nationalistiese antifeodale revolutie heeft door gemaakt, die een voorwaarde is voor verdere ontwikkelingen. Niet omdat het volk er aan de macht zou zijn (zoals de redactie van De Vrije min of meer stelt: "Beter dan de Sandinisten af te katten omdat ze de indianen hun autonomie afnemen kunnen we de revolutie in Nicaragua krities ondersteunen. Het kan een speerpunt worden voor Zuid- en Midden-Amerika. Dat weten de vs. ook. Al is het een revolutie die gekozen heeft voor een gemengde ekonomie en een pluranalistiese politiek, het is een revolutie die door het volk gemaakt wordt").

Nicaragua verdient zeker geen steun omdat er aan een vrije samenleving gewerkt zou worden. Dat is niet zo. Sandinisten beheersen volledig de regering en het grootste deel van de ekonomie, er bestaat geen vrijheid van meningsuiting en delen van de bevolking, arbeiders en indianen worden onderdrukt. Ik zal dit verderop toelichten.

In De Vrije nr.9(83) staat een merkwaardig artikel van Petter Buvollen over dezelfde kwestie van Sandinisten en Miskito's. In zijn inleiding stelt hij: "In Nicaragua heeft het volk zich vrijgevochten onder de leiding van de FSLN en logisch genoeg heeft deze voorhoede de leiding in de voorlopige junta voor nationale wederopbouw". Het lijkt regelrecht overgenomen uit een propagandabroschure voor een willekeurige partijstaat. De redactie stelt in haar commentaar: "De revolutie in Nicaragua is vanaf het begin af aan hevig bekritiseerd. Elke schending van de mensenrechten werd op huijgelachtige wijze aangegrepen om de Sandinisten en hun revolutie te

veroordeelen. Niet alleen vanuit rechtse hoek wordt kritiek geleverd (perscensuur, belemmering van partikulieren onderneming). Ook vanuit radikaal linkse en anarchistiese hoek wordt de revolutie in Nicaragua vaak getoetst aan nogal theoretiese en idealistiese opvattingen over revolutie".

Over de kwestie van de bevrijdingsbewegingen en de houding die libertairen daartegenover innemen is in de jaren zestig al een uitgebreide discussie gevoerd in het Franse blad Noir et Rouge. Daarin werd ondermeer gesteld: "Libertairen verzetten zich tegen iedere onderdrukking, maar ze staan niet los van de verdeling van de wereld in twee blokken. Als je kijkt naar de ekonomiese en militaire macht van de twee superstaten, naar het echec van iedere enigszins onafhankelijke en spontane beweging, naar de passiviteit van de arbeidersklasse, is het begrijpelijk dat ieder libertair perspektief vervaagd en irreeel wordt. In deze internationale situatie ben je ertoe geneigd het minste kwaad te kiezen en, als is het maar symbolies, je in de schaduw van de ene of de andere mavht te stellen om maar 'realist' te zijn. Zo kom je ertoe degenen die onze (libertaire) positie proberen te verdedigen, buiten de twee grote blokken om, ervan te beschuldigen dat ze buiten de realiteit staan".

VERZET

In 1969 gingen een aantal linkse studenten, die voor een deel afkomstig waren uit de kommunistiese partij, de bergen in om een guerilla tegen Somoza op te zetten. In de jaren zeventig vonden een aantal ontwikkelingen en gebeurtenissen plaats waardoor Somoza's diktatuur tenslotte iedere steun in het land verloor. De belangrijkste hiervan waren: de toememende ekonomiese krisis die een zware tol in Nicaragua eiste o.a. door de daling van de inkomsten uit de verkoop van de belangrijkste exportprodukten koffie, suiker, katoen en rundvlees.

Ook een groot deel van de industrie werd gesloten en de werkloosheid steeg flink. De internationale hulp na de aardbevong van 1972, die de hoofdstad Managua grotendeels in puin legde verdween in de zakken van Somoza. Hij gebruikte deze hulp om de Nicaruaanse banken over te nemen, die tot dan in handen waren geweest van de plaatselijke zakenwereld. In deze jaren moest Somoza

SOLIDARITEIT WAARMEE??

steeds meer zijn toevlucht nemen tot terreur om zijn regime in stand te houden. Toen in januari 1978 Chamorro vermoord werd braken overal in het land stakingen uit en gingen tienduizenden de straat op om te protesteren tegen Somoza. Chamorro had in zijn blad, het liberale LA Prensa, voortdurend gepleit voor vrije verkiezingen, landhervormingen en beperking van vooral de Amerikaanse invloed in Nicaragua. Dit algemene verzet leidde tot een samenwerking van vrijwel alle lagen van de bevolking. Boeren arbeiders, fabrieksdirecteuren, middenstanders en indianen vonden elkaar in het verzet tegen het feodale bewind van Somoza. Er kwam een samenwerking tot stand met het in 1961 ontstane FSLN (Frente Sandinista de Liberación Nacional) die over de militaire middelen beschikte om de Guardia Nacional van Somoza te verdrijven. Somoza vluchtte in juli 79 naar Paraguay en hiermee was het eerste doel van de revolutie bereikt.

De Nicaraguaanse revolutie is in feite een strijd geweest waarin alle klassen van de bevolking samenwerkten tegen het feodale bewind van Somoza. Bij een modernisering van de op terreur gebaseerde feodale samenleving hadden alle klassen belang (Ik bedoel hiermee: verbetering van de infrastructuur, verbreding van de op monocultures gebaseerde economie, beperking van de uitbuiting door multinationals, grotere werkgelegenheid en ontwikkeling van de binnenlandse markt.) Links en rechts verschilden hierover niet van mening, wél op de manier waarop deze verbeteringen gerealiseerd moesten worden. Dit vormt dan ook de basis van de conflicten die later met de Sandinisten zijn ontstaan.

In het na de vlucht van Somoza ontstane machtsvacuüm greep de FSLN naar de macht. Er werd een junta gevormd, waarin naast drie FSLN-leden ook twee vertegenwoordigers van de nationale bourgeoisie zaten, Victoria Chamorro en de miljonair Alberto Robelo. Deze twee traden binnen een jaar uit de junta, toen de FSLN het aantal leden van de Consejo de Estado (Staatsraad: een soort wetgevende vergadering) van 33 naar 47 uitbreidde. In de Consejo zitten naast vertegenwoordigers van de door de Sandinisten beheersten groepen als leger, wijkraden, vakbonden, vrouwenbeweging en het FSLN zelf, ook de kerk, andere vakbonden en enkele politieke partijen. Door de uitbreiding van het aantal leden kreeg de FSLN de absolute meerderheid in de Consejo! Dit uitreden was het eerste duidelijke

teken van het uiteenvallen van het (gemeenschappelijke front tegen Somoza). De behoudende leden van de ondernemers klasse en van het kader waren natuurlijk al eerder uit Nicaragua gevlucht. De FSLN had een ander idee over het nieuwe Nicaragua dan de bourgeoisie en middenstand. De laatsten wilden wel een sterke staat, maar da naar Mexicaans model, zodat het kapitaal nog winst kon maken. De FSLN-leiding streefde echter naar een maatschappij waarin het sociale en industriële leven onder controle staat van een staat, die door een nieuwe klasse van bureaucraten wordt beheerst. In de eerste instantie is hier nog wel plaats voor privé initiatief, maar hierop moet de staat wel controle uit kunnen oefenen.

CONSOLIDERING VAN DE MACHT

De eerste stap in het consolideren van haar macht nam de FSLN door haar greep te vergroten op het leger. Hierbij werd het volksleger dat Somoza verslagen had omgevormd in een hiërarchies leger, naar het model dat alle kapitalistische landen kennen (en ook de socialistiese kunnen er over meepraten). Of zoals het Spaanse anarchisties tijdschrift Bicicleta schrijft: "Het Sandinistiese Volksleger (Ejército Popular Sandinista) is in toenemende mate van een volksleger veranderd in een hiërarchies leger waarin minder politieke discussie plaatsvindt. Het argument hiervoor is een grotere militaire efficiëntie en lagere economiese kosten." En: "De FSLN heeft haar militaire structuur ook in het burgerleven doorgevoerd, meer door de druk der omstandigheden dan met opzet. Zo hebben de recent gecreëerde massa-organisaties een volstrekt hiërarchies structuur".⁴ Met deze massaorganisaties worden o.a. de wijkcomitees en vakbonden bedoeld.

In landen waar het feodale bewind door een guerilla wordt omvergeworpen bestaat meestal geen grote arbeidersorganisatie die enig gewicht in de schaal kan leggen. De guerillastrategie leidt er meestal toe dat een nieuwe heersende klasse met haar eigen leger aan de macht komt, zonder dat der arbeidersbeweging het beheer over de economie over kan nemen. (vgl. Cuba, Mozambique ed.). Eén van de redenen voor het ontbreken van een sterke arbeidersbeweging in Nicaragua is ongetwijfeld de repressie onder Somoza, maar dit vormt mijns inziens geen excuus voor het creëren van een

staatsburokratie; No Middle Ground (antiautoritarian perspectives in Latin America and the Caribbean) zegt hierover: "Er zijn socialistes die stellen dat het echte socialisme, dwz. demokraties zelfbeheer van de industrie en de maatschappij, in Nicaragua niet bereikt kan worden, omdat door de schaarse de klassemaatschappij niet kan worden uitgebannen. Dit idee is gebaseerd op de opvatting dat de problemen van burokratie en onderdrukking volledig te wijten zijn aan de achterlijkheid van derde wereldlanden. Deze argumentatie moeten we afdoen als een verontschuldiging voor burokratie en uitbuiting. Bovendien zit in de redenering iets denigrerends. Derderangsocialisme is goed genoeg voor de derde wereld maar wij in het geïndustrialiseerde hart van de wereld zijn beslist voorbestemd een hogere graad van socialisme te bereiken. Echt socialisme vloeit echter niet automaties voort uit een bepaald technies ontwikkelingsnivo maar er is ook een autonome arbeidersbeweging nodig die zich bewust richt op het realiseren van arbeiderszelfbestuur. Als een partij of staatsapparaat een staat beheert ontstaat automaties een klasse van burokraten, zelfs in een geïndustrialiseerd land, kijk maar naar Tsjechoslowakije en Oost Duitsland.⁵ De militarisering van de Nicaraguaanse samenleving is het laatste jaar versterkt doorgezet. Ongetwijfeld is de aanleiding hiervoor de toeneemende Amerikaanse druk en de steun aan de contrarevolutionairen in Honduras en Costa Rica. "Per 1-1-84 wordt een militaire dienstplicht van twee jaar verplicht gesteld. In principe zijn alle 200.000 mensen in de leeftijdscategorie van 17 - 20 jaar oproepbaar. 10.000 zullen daadwerkelijk voor de eerste lichte worden opgeroepen. Daarnaast zijn alle mannen in de leeftijd van 17 - 50 jaar en vrouwen in de leeftijd van 18 - 40 jaar oproepbaar voor de nationale reserve. Totaal 1 miljoen mensen, 1/3 van de bevolking is zodoende mobiliseerbaar. Aan de dienstplicht is een document verbonden, dat onontbeerlijk is bij het gebruik van staatsdiensten, o.a. onderwijs. Bij ontduiking wordt een dergelijk document niet verkregen".⁶ Dit wil dus zeggen dat het leger van circa 25.000 mensen sterk uitgebreid wordt, en nog meer het karakter van een leger uit een staatskapitalisties land krijgt. Naast het leger bestaat een vrijwillige volksverdediging waarvan de militia van circa 50.000 mensen deel uit maakt. "Binnen de vrijwillige volksverdediging is de Vigilancia

SOLIDARITEIT WAARMEE??

Revolucionaria de tweede belangrijke organisatie. De vigilancia houdt zich bezig met de 'defensa social' van de revolutie. Elke nacht worden er controlerondes gehouden, zowel ten aanzien van contra-activiteiten als van dronkenschap, diefstal ed. In haar sociale functies is de Vigilancia het verlengstuk van de Policia Sandinista. De wijkcomitee's dragen zorg voor de organisatie. De Vigilancia is opgebouwd uit verschillende 'escuadras' met aan het hoofd een 'jefe'. Deze escuadras worden zoveel mogelijk per huizenblok opgezet. In totaal zijn er zo'n 143.000 mensen georganiseerd binnen de Vigilancia!⁷ Dit soort teksten geeft me een 1984 gevoel. Duidelijk is in ieder geval dat de FSLN door de hiërarchische opbouw van de genoemde organisaties op het dagelijkse leven in Nicaragua een grote greep heeft. Voor libertairen die nog illusies koesteren over de mogelijkheden voor anarchistische propaganda en acties in Nicaragua nog het volgen: "De Sandinisten zeggen dat ultra links objectief de destabilisatie van de regering van nationale eenheid als doel heeft (de junta bedoelt men daarmee) en daardoor de destabilisatie van de Sandinistische revolutie. "Dit is gevaarlijk omdat we het land moeten heropbouwen om vrije mensen te worden, 'Ultralinks' denken is te wijten aan bnvoldoende bewustzijn" en een te laag politiek nivo. Verder brengt het optreden van ultralinks het gevaar met zich mee, dat de junta gedwongen wordt met autoritaire middelen op te treden. Dat zou de verdieping van het revolutionaire proces vertragen. (La Revolucion Sandinista, brochure van R.A.Tefel, okt. 1979)⁸

EKONOMIE

Een van de eerste stappen van de FSLN na de revolutie was de nationalisering van de banken, waardoor ze controle kreeg over kredietverlening aan de industrie en tevens grotendeelhouder van veel industrieën werd. Er is een staatsmonopolie voor import (Enimport) en export (Micoín). Dit is vooral van belang voor de export van agrarische producten, zoals katoen, koffie, suiker en rundvlees. Deze produkten leveren meer dan 2/3 van de inkomsten uit export. Het nationale instituut voor agrarische hervorming (INRA) beheert 50% van de katoenverwerking, terwijl 67% van de katoenplantages privebezit is. INRA beheert verder 80% van de slachthuizen en 70% van de koffieverwerking. De produktie van koffie en slachtvee is echter vooral in privehanden. Door controle op de kredieten, verwerking en in-export is de greep

van de Sandinisten op het economies leven zeer groot. Meer en meer industriëlen proberen hun geld Nicaragua uit te smokkelen en hun fabrieken te sluiten. Ze verliezen de klassenstrijd met de Sandinisten. We hoeven natuurlijk niet te treuren om het einde van de kapitalistische uitbuiting in de Nicaraguaanse industrie maar de nederlaag van deze ondernemers betekent nog niet dat de arbeidende klasse de macht in handen krijgt. De economische situatie in Nicaragua verslechtert momenteel erg sterk. Grondstoffen brengen nog steeds weinig op, de druk van de vs. op afnemers is groot, en de opbouw van bureaucratie en de uitbouw van het militaire apparaat vereisen veel geld. NoMiddleGrounds: "De economische problemen van het land hebben ook geleid tot arbeidsconflicten, onder meer talrijke bezettingen van fabrieken. Hoewel het lijkt dat de situatie op de wereldmarkt soberheid onvermijdelijk maakt, is dit geen rechtvaardiging voor het FSLN monopolie op het nemen van noodzakelijke beslissingen. Beheer van de economie door Staatsburokraten kan de situatie alleen maar verslechteren".⁹

INDIANEN

De problemen die ontstaan zijn tussen de indianen in Nicaragua (circa 120.000 Miskito's, 10.000 Sumo's en 500 Rama's) en de Sandinisten zijn door Han Kuysten uitgebreid behandeld.¹ In de twee jaar die inmiddels zijn verlopen zijn de situatie alleen maar verscherpt. Het komt er in het kort op neer dat de Sandinisten niet willen accepteren dat de indianen zelf willen uitmaken hoe ze willen leven en zich verder ontwikkelen. De eigen organisatie van de indianen die in eerste instantie met de Sandinisten samenwerkte is door de laatsten op zij geschoven. Het gaat in feite om een probleem, dat in geheel Amerika bestaat: "De partijen en organisaties die we... links nationalisties moeten noemen hebben in theorie en in praktijk de politieke bewustwording van de indianen niet kunnen accepteren. In feite hebben ze het uitgangspunt niet geaccepteerd, nl. de indiaan zelf. Wat orthodox links zegt komt overeen met de houding van bepaalde regeringen die het indiaan zijn per dekreet afschaffen. Zij stellen de verschillende ethnische groeperingen gelijk met de boeren, waaraan dan weer iedere eigen revolutionaire capaciteit ontzegd wordt. De indianen krijgen de historische rol toebedeeld zich te assimileren en te strijden voor het politieke programma van het proletariaat".¹⁰ De Zuid Amerikaanse indianen zelf spraken op hun congres in Cuzco (Peru) in 1980 uit dat: "Waar

het indiaanse volk de meerderheid heeft hun onmiddellijke doel zelfbeschikking is en waar het in de minderheid is, zij recht op autonomie heeft".

Het is op dit punt, dat de Sandinistische politiek tegen de indianen ingaat. Zij ontkennen de indiaanse identiteit als een culturele waarde op zich en zien niet in dat de marxistische begrippen bourgeoisie en proletariaat ed. westerse begrippen zijn, die niet toegepast kunnen worden op de indiaanse wereld. De indiaan is geen loonslaaf, hij vormt geen sociale klasse, maar een onderdrukt ras. Amstrong Wiggins, een Miskito-leider zegt hierover: "Zij (de indianen) zijn niet gewend orders te krijgen of loonslaaf te zijn zoals de boeren hier. Het zijn vrije mensen, ze willen jagen voor het vlees dat ze eten, en tot op dit moment heeft de dorpsgemeenschap altijd vlees en vis gehad. Ze houden ervan 's-middags bij elkaar te zitten om wat te praten, elkaar op te zoeken, verhalen te vertellen en spelletjes te doen...".

Zo is het leven van de indianen.... Wat de Sandinisten primitief noemen is het feit dat de indianen het gewoon vinden in een dorpsgemeenschap te leven zonder elektriciteit, met een 'subsistence' economie, waarin geen surplus geproduceerd wordt. Ze houden vol dat het onze schuld is dat Zuidamerika een achterlijk gebied is en dat we gedwongen moeten worden om voor de staat te produceren.¹¹ De Sandinisten willen hun politiek aan de indianen opleggen. Zo wordt de deportatie van indianen uit de oorlogszone bij de grensrivier met Honduras, de Rio Coco, gerechtvaardigd met o.m. de volgende argumenten. De indianen krijgen in de nieuwe dorpen meer grond, zodat zij landbouw en veeteelt kunnen bedrijven; ze krijgen fatsoenlijke huizen scholen en mediese voorzieningen. Daarvoor worden de indianen ondergebracht in grotere dorpen dan waarin ze oorspronkelijk woonden, omdat anders de voorzieningen te duur worden. Naar de mening van de indianen wordt niet gevraagd.

Deze politiek drijft de indianen in het rechtse kamp (waar ze overigens voor een deel al inzaten, omdat ze in de tijd van Somoza nog grotendeels met rust gelaten werden!) Veel indianen zijn gevlucht naar Honduras en wonen in kampen die door de contra's worden beheerst.

De huichelachtige uitspraken van de Amerikaanse regering over de Miskito onderdrukking kunnen we gezien hun houding tegenover de indianen in de vs. zelf (Wounded Knee) laten rusten. Duidelijk is wel dat alleen autonomie voor de Miskito's en de andere indianen-volken ze tot samenwerking

SOLIDARITEIT WAARMEE??

met de Sandinisten had kunnen brengen. Hiertoe zijn de Sandinisten echter nooit bereid geweest. In de Sandinistische verklaring van uitgangspunten, die op 12 augustus vorig jaar in Managua werd gepubliceerd valt te lezen:

-De Nicaraguaanse natie is een territoriale en politieke eenheid. Zij kan niet worden gedeeld, verdeeld of beïnvloed, wat betreft haar soevereiniteit en onafhankelijkheid. De officiële taal is Spaans.

-In Nicaragua hebben alle inwoners gelijke rechten, zonder onderscheid naar ras of religie; de revolutie strijdt tegen iedere vorm van discriminatie op haar grondgebied, op het gebied van ras, taal en cultuur.

guanen. In het laatste artikel wordt de kolonialisatie van het indiaanse grondgebied door de staat gerechtvaardigd en wordt alvast gezegd hoe ze zich moeten ontwikkelen. Ongetwijfeld bestaan vergelijkbare problemen met de creoolse bevolking aan de Atlantische kust.

Tijdens mijn bezoek aan Bluefields in 1980 was al duidelijk te merken dat de creoolse bevolking weinig op had met de Sandinistische regering. De cultuur van deze creolen heeft een sterk Caribisch karakter, en gezien de houding van de Sandinisten tegenover de Miskito's valt weinig begrip van de Sandinisten voor deze cultuur te verwachten.

Op 16 maart j.l. heeft de Consejo een kieswet voor de presidents- en parlementsverkiezingen in november 84 goedgekeurd. Personen vanaf 16 jaar mogen stemmen. Contrarevolutionairen mogen niet aan de verkiezingen deelnemen.¹² Ongetwijfeld is deze kieswet ingevoerd onder sterke druk van het buitenland. Nicaragua is tenslotte sterk afhankelijk van buitenlandse kredieten.

Naar alle waarschijnlijkheid zullen de Sandinisten een sterke greep op de economische en politieke gang van zaken blijven houden. Enerzijds omdat zij al over de organisatie beschikken om deze macht te effectueren en anderzijds door de manipulatiemogelijkheden die ze hebben. Bovendien steunt zonder twijfel een groot deel van de bevolking het FS LN, zeker sinds de overwinning op Somoza.

We hoeven natuurlijk niet te juichen bij de invoering van de parlementaire democratie in Nicaragua. Verkiezingen brengen een zelfbeheermaatschappij niet dichterbij. Hopelijk ontstaat echter enige ontspanning in de politieke en militaire druk op Nicaragua en kunnen de Nicaraguanen op ekonomies gebied weer wat adem halen.

De enorme militarisering maakt een inval door de Amerikanen zelf of een overwinning van de contrarevolutionairen onwaarschijnlijk. Wel blijft de economische destabilisatie, door de financiële offers voor deze militarisering en door de de belemmering van de import een gevaarlijke zaak. De activiteiten van de contra's zijn alleen al gevaarlijk omdat ze een alibi vormen voor de ontwikkeling van een sterke staat.

Door deze ontwikkeling wordt vrije meningsvorming en een zelfstandige arbeidersbeweging in Nicaragua steeds onwaarschijnlijker.

Noten:

- 1 De Vrije 1982-nr.2 blz.12,13,21
- 2 De Vrije 1983-nr.9 blz.16
- 3 Noir et Rouge, Anthologie 56-70 Paris 1983, blz.165
- 4 Bicicleta, febr.82 blz.92
- 5 No Middle Ground, 1983-nr.1 blz.92
- 6 Anti Militaristies Tijdschrift, 1983-nr.4 blz.18
- 7 ibid.blz.16
- 8 De Vrije 1980 zomerspecial, blz.39
- 9 No Middle Ground 1983-nr.1 blz.36
- 10 IRL journal d'expressions libertaires 1983-nr.51

¹¹ Akwesasne Notes 1981-nr.4

¹² NRC Handelsblad, 17-3-84

SOLIDARITEIT WAARMEE??

DEEL 2: RAF

De hongerstaking van een aantal gevangenen uit het militante verzet in de BRD houdt al een tijdje de gemoederen bezig - ook in Nederland. In alternatieve bladen, zoals De Zwarte en Bluf!, wordt bericht over de smerige behandeling van die mensen in de gevangnissen van onze burens rechts, staan verklaringen van hongerstakersters en direkt betrokkenen, advocaten, familieleden ed., en wordt het verloop

van de hongerstaking en wat zich zoal daar omheen afspeelt in de gaten gehouden - kortom: de hongerstaking en de oorzaken & motieven daarbij worden in de openbaarheid gebracht. Dat is een goed ding, zelfs een eerste voorwaarde voor (enig) sukses van de hongerstaking. Maar toch zit er een schaduw zijde aan de huidige berichtgeving: alles wordt klakkeloos zonder enige eigen inbreng overgenomen. Diegenen,

die met een scheef oog kijken naar kritiekloze Nicaragua-fans, die alles wat de Sandinisten zeggen voor zoete koek slikken en elke - ook korrekte - kritiek als CIA-praat van de hand doen, diegenen vervallen nu in dezelfde fout. Al zal dat voor een belangrijk deel liggen aan de onbekendheid met de situatie in de BRD en met de problematiek van de politieke gevangenen aldaar, ook al weet iedereen dat het in Duitsland wat rigoreuzer toe gaat:

"Wat men in Nederland alleen 'stom' noemt, is in Duitsland strafbaar".

(de telegraaf 17-12-83)

Op de extreme situatie lijkt een verregaand middel als hongerstaking de logische konsekventie. En sowieso lijkt alles logisch: in ieder geval worden nergens vraagtekens gezet, en zijn eigen stellingnames, zover ze niet volledig met die van de hongerstakersters overeenkomen, ver te zoeken. Terwijl er best wel een aantal punten zijn, waar je vraagtekens bij kan/moet zetten, zoals:

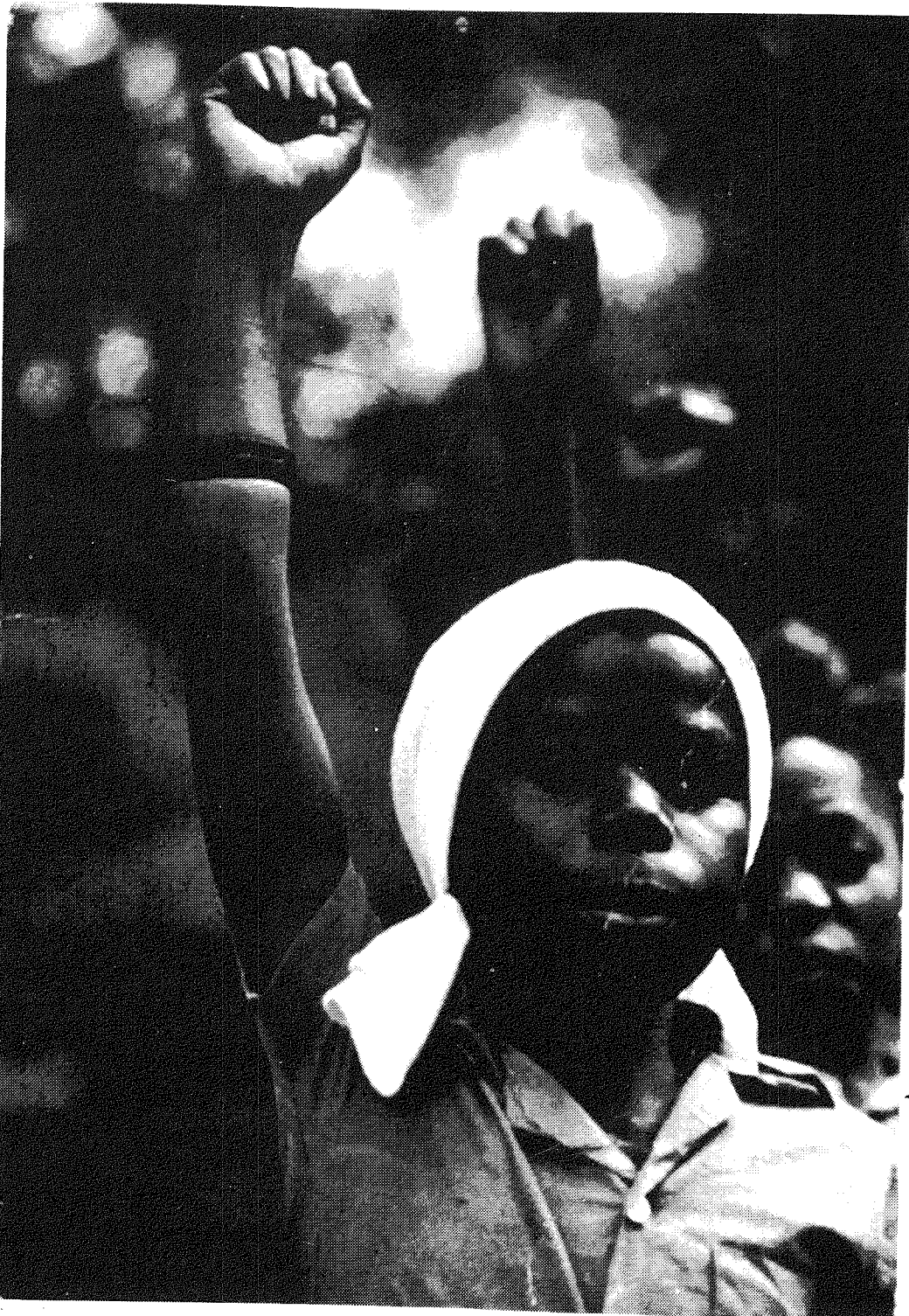
- de eis dat de Geneefse konventie wordt toegepast;
- het verloop van hongerstakingen en alles er omheen;
- hongerstaking als enige middel om te strijden in de bak;
- een al dan niet gunstige situatie om een hongerstaking te beginnen enz. enz.

In dit artikel wordt alleen op de eerste kwestie ingegaan - de Geneefse konventie. Maar ook de andere punten verdienen meer aandacht en kritiese overdenking, wat niet betekent, dat de gevangenen maar weg kunnen rotten. Solidariteit is noodzaak, ook met die mensen, die op een andere manier bezig zijn, maar solidariteit zonder eigen - kritische - opstelling is slaafse volgzzaamheid, is datgene wat juist bestreden moet worden.

"Wij eisen de toepassing van de minimumgaranties van de konventie van Genève. Tegenover de institutionalisering van folter en kriminalisering in de NAVO-democratieën is dat de politieke eis, waarvoor de krijgsgevangenen samen strijden, en de mogelijke bescherming."

(verklaring van de hongerstakersters dec 84)

"Deze eis is opgesteld zo van: OK wij eisen niet de status van krijgsgevangenschap, wij vragen niet om het recht om

SOLIDARITEIT WAARMEE??

als krijgsgevangenen behandeld te worden. Nee, wij worden behandeld als krijgsgevangene. Alleen zonder de bescherming die daar bij hoort. Wij worden behandeld als gijzelaars, dat zie je bij elke aktie."

(rede van Bakker-Schut op manifestatie in Utrecht)

"Tegen ..(isolatiefolter)... begonnen de gevangenen uit de RAF toendertijd hongerstakingen om hieruit te komen, om weer in de 'normale' gevangenis te komen met (andere gevangenen) samen. Het antwoord van de staat was zonnklaar gesteld: pas je aan en werk met ons mee - of sterf! Dit kreeg z'n inhoud door de moorden op gevangenen uit de RAF. Wat wel bereikbaar leek was de samenvoeging in groepen, wat in Stammheim gebeurde en ze kozen ervoor om samen te kunnen vechten. Daarom zou dit dan het verdere strijdpunt zijn - met hierin de eis tot afschaffing van de dode vleugels, de eis die door iedere strijdende gevangene gesteld wordt. De eis tot samenvoeging is dus logisch gevolg van hun positie. De opsluiting in de dode vleugels is folter. Deze vernietigingswil is een politieke behandeling en is van de staat uit, al een erkenning als politieke gevangene, aangezien de staat enkel bij mensen die weigeren op te houden met vechten, zo een vernietigingswil heeft. De gevangenen van de RAF willen niet beschouwd worden als krijgsgevangenen; ze zijn het en ze worden zo behandeld." (rvf nr.47: psychologie blz. 3v)

In de drie bovenstaande citaten wordt zo ongeveer de redenatie weergegeven die ten grondslag ligt aan de bij de hongerstaking gestelde eis, dat de minimumgaranties van de Geneefse konventie ook worden toegepast op de gevangenen uit de RAF (en het anti-imperialistisch verzet): een 'logisch gevolg' van de door de staat in de gevangenis bedreven politiek tegen hen. Een 'logies gevolg'? Wel misschien, wanneer voorbijgegaan wordt aan het feit, dat ook een heleboel andere - 'gewone' - gevangenen op dezelfde manier behandeld worden als gevangenen uit de RAF. "Pas je aan en werk met ons mee - of sterf!" is niet alleen het credo van de staat jegens gevangenen uit het gewapend verzet. Het is het antwoord van de staat op alle gedragingen, die haar bestaan (recht) in gevaar brengen. Mensen worden gevangen gezet omdat ze het geweldsmonopolie van de staat, eigendomsrechten, regels en normen, kort-

om: de fundamenteën van het systeem ont-kennen. Ze worden weggestopt om aangepast, geresocialiseerd te worden (om bij anderen de schrik er in te houden) Wanneer die mensen weerstand (al dan niet met politieke intenties) blijven bieden, wordt de druk vergroot om ze toch klein te krijgen. Als de hogere machten het idee hebben, dat gevangenen hun oude bezigheden voortzetten, zal ge probeerd worden, om dit onmogelijk te maken; of het nu om een stadsgeriljero gaat, waarvan gelooft wordt dat-ie nog een rol speelt in het verzet (wat de RAF-gevangenen via het zgn. illegale infosysteem zouden doen), of dat het een heroinehandelaar is, aan wie toegedicht wordt dat-ie ook in de bak pusht, maakt voor henzelf verschil, niet voor de staat. (wat waar is van zulke beweringen en in hoeverre het uitvluchten zijn doet hier niet ter zake) En: niet alleen de gevangenen uit het gewapend verzet worden als gijzelaar gebruikt, wanneer hun kollegae buiten de hoge heren op hun zenuwen werken.

Alle gevangenen zitten omdat de heersende machten hen een bedreiging van hun systeem vinden. Alle gevangenen zijn politieke gevangenen. Door een speciale status te eisen, iso leert men zich van andere gevangenen men stelt zich op een apart voetstuk; een progressieve gevangenenbeweging, de bajusstrijd van de 'gewone' gevangenen wordt genegeerd, wat (mede) ertoe heeft geleid dat de gevangenen uit de RAF (zich) vervreemden van bijna alle andere gevangenen.

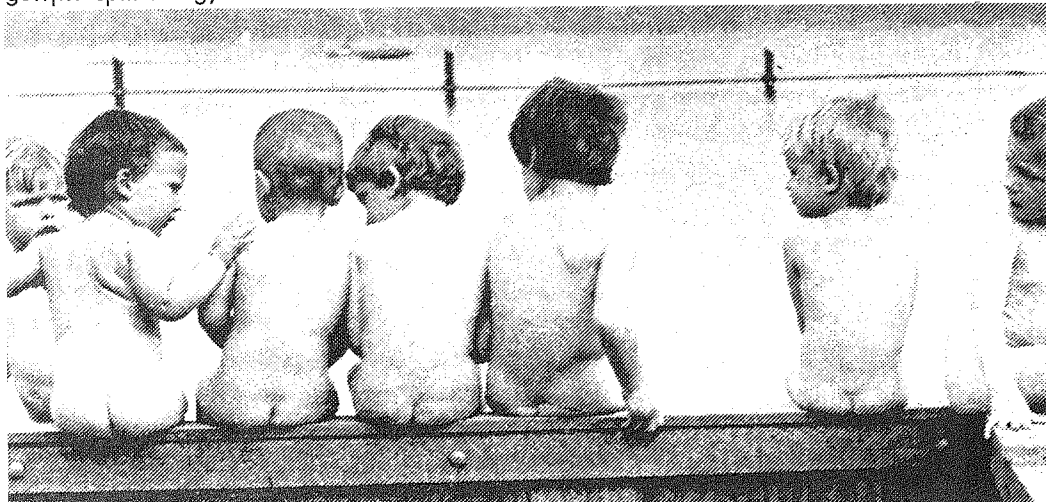
Bakker-Schut zei in zijn al eerder geciteerde rede ook:

"Voor de gevangenen was het heel duidelijk, de optie op gelijke behandeling was uitgesloten. De enige mogelijkheid die er nog was: dat men dan samengebracht wordt in groepen" (konform de konventie van Genève)
In het citaat van het RVF staat een soortgelijke opmerking, dat het wel bereik-

baar leek. Een verkeerde inschatting die teveel uitgaat van de eigen-subjektieve visie op de rol van het gewapend verzet en te weinig de huidige maatschappelijke krachtsverdeling blijft zien. Ten eerste is het naar maar waar: isolatiefolter is nog steeds hét antwoord op ongemakkelijke gevangenen, geen eksklusieve traktatie voor gevangenen uit het gewapend verzet (al worden zij wel sowieso tot de ongemakkelijke gevangenen gerekend). Isolatie is een extreme vorm van 'normale' behandeling en geen eens zo'n nieuwe vorm: denk alleen maar aan Alcatraz en de gevangenenkolonies van Engeland (Australië) en Frankrijk (Nieuw Caledonië). Ten tweede ziet bijna de gehele (duitse) publieke opinie de eis dat de Geneefse konventie wordt toegepast als een poging om een speciale, bevoorrechte behandeling te krijgen (zover de hongerstaking al op de situatie in de bak wordt betrokken). Illustratief hiervoor is een artikel over de hongerstaking en de aanslagen in het liberale weekblad Die Zeit:

"Het gaat hen (de hongerstakes; red.) niet zomaar om kleinigheden in het gevangenisleven, een keuken om thee te zetten, of een stuk gras op het beton, waarop ze hun rondjes draaien. Het is geen opstand van ontrechte gevangenen, zoals die van tijd tot tijd uit Amerika of Italië wordt gemeld. Het gaat de RAF-terroristen om privileges." (die zeit 18-1-85)

Toepassing van de konventie van Genève wordt dus geeist in een situatie, waarin een klein groepje RAF & fans menen, dat gevangenen uit hun midden als krijgsgevangene behandeld worden, terwijl de rest van de bevolking gevangenen uit de RAF gewoon bijzonder vervelend en hardnekkig boeventuig vindt - in ieder geval geen krijgsgevangenen. Dit heeft tot gevolg, dat de Geneefse konventie voor de incrowd 'enige mogelijkheid' is, maar voor de buitenwacht niet ter discussie

SOLIDARITEIT WAARMEE??

staat, niet in te willigen is.

Zeker is: de eis, dat de minimumgaranties van de konventie van Genève worden toegepast op gevangenen uit de RAF & het anti-imperialistische verzet is niet zo 'logies'.

En er zijn alternatieven:

"Van een hongerstaking, die voor het recht van de gevangenen op seksualiteit strijdt, zou ik niet afkerig zijn. En omdat de staat niet het recht heeft, zijn gevangenen tot homosexualiteit te dwingen, betekent dit ook strijd voor de opheffing van de scheiding tussen mannen en vrouwen in de bak. En: over nachtingsmogelijkheden voor de bezoekers van de gevangenen. Zo'n hongerstaking zou b.v. zeer doeltreffend ondersteund kunnen worden, doordat kameraden buiten kerken niet alleen bezetten, maar ook in de bezette kerken naaien. Doordat in ieder deel van de stad en in iedere wijk openbare gebouwen en huizen bezet worden, waar jeugdigen naar hartelust met elkaar innig in de weer kunnen. Het kapitaal heeft de arbeidskracht van de mens tot handelswaar en zijn tederheid gemaakt tot een artikel, waaraan gebrek bestaat. Niet zomaar is in Orwell's 1984 seksualiteit en erotiek gelijk aan staatsvijandigheid... In de dwangburchten van het kapitaal, in zijn fabrieken, scholen, ziekenhuizen en gevangenis- en op de plaatsen waar geproduceert wordt, in de dressuur en hersenspoelrichtingen is het ontbreken van mogelijkheden van seksuele bevrediging de met ijzer doortrokken basis voor het handhaven van alle vormen van dwang. ...De onmenselijke isolatiefolter is maar een bijzonder persvers sociaal geval van de algemene mensvijandige seksuele onderdrukking in gevangenis en maatschappij, die op alle fronten militant aangevallen moet worden."

(Fritz Teufel - solidariteit en hongerstaking)

Met een dergelijke hongerstaking kan bijna zeker op steun van alle gevangenen worden gerekend en waarschijnlijk ook op brede steun van buiten de gevangenis.

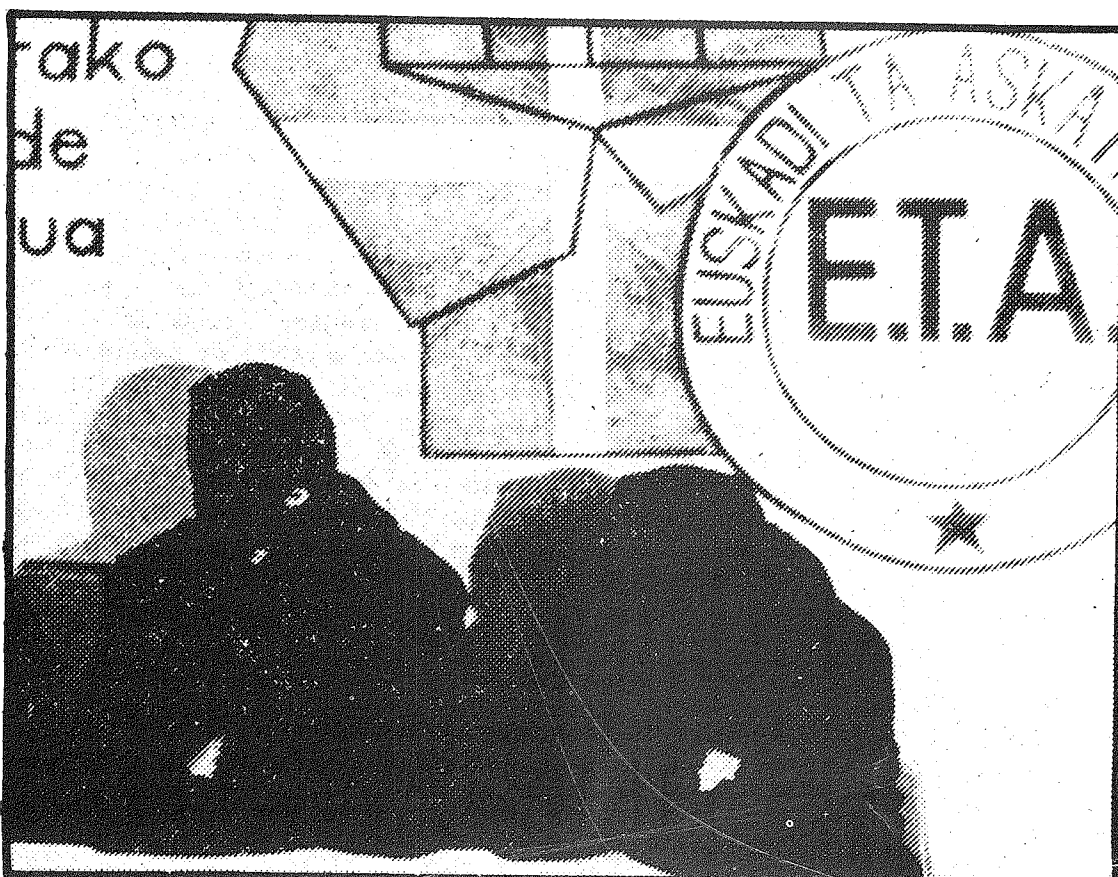
Maar alle twijfels bij de huidige hongerstaking en alles wat er mee samenhangt, doen niets af aan de onmenselijke behandeling, waaraan ook de gevangenen uit de RAF en het anti-imperialistische verzet zijn onderworpen: konstante pesterijen, isolatiefolter, sensoriese deprivatie, hoogsicherheidsstrakte, camera silens, oftewel:

"...het gevoel dat je hoofd uit elkaar springt... het gevoel dat je ruggemerg in je hersenen wordt geperst... het gevoel dat je voortdurend onder stroom staat... het gevoel dat je cel draait... het gevoel dat je het spreken verleert... dat je de betekenis van de woorden niet meer begrijpt... en sisklanken als s, tz, sch absoluut niet meer te verdragen zijn... het gevoel dat je huid wordt afgestroopt... razende agressiviteit waarvoor je geen uitlaatklep hebt... het volledig bewustzijn dat er geen overlevingskansen voor je zijn..."

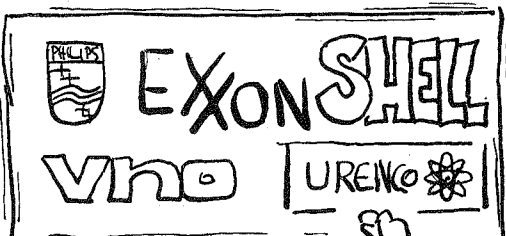
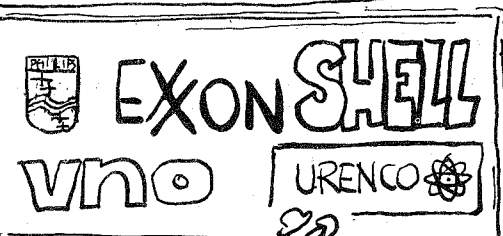
(Ulrike Meinhof)

Aan deze misdadige toestanden moet onmiddellijk een einde komen en niet uitsluitend voor mensen uit het verzet, daarom: Vrijlating van alle gevangenen. Opheffing van alle Gevangenis. Stopzetting van elke vorm van folter. Afschaffing van iedere dwang.

Noot van de layoutster. Wanneer je bezig bent met het schrijven van sterk ideologisch getinte stukken, kan je je laten meeslepen en daarbij af en toe het gevoel voor realiteit verliezen. Layoutster vraagt zich dan ook af of schrijver (want layoutster heeft het sterkste vermoeden dat het stuk geschreven is door een man), wel even heeft nagedacht over waar politiek begint en eindigt in het dagelijks leven, wanneer hij uitspraken doet als "alle gevangenen vrij" en "alle gevangenen zijn politieke gevangenen". In welk kader moet men dan bij gevangenen plaatsen die zitten wegens het plegen van seksuele geweldsmisdrijven ???

OPTIEK

MINISTERIE
VAN
ECONOMISCHE
ZAKEN

MINISTERI
VAN
ECONOMISCH
ZAKEN

ACH HEEFT U
WELLICHT
'N BRIL
GEVONDEN

